

*Handläggare:**Anna Ersson/Pernilla Gertéll*

Motion 2006:11 av Peter Bondesson (fp) om att tillämpa ISO 9000 och "Fair Trade" inom Stockholms läns landsting

Ärendet

Landstingsstyrelsen har remitterat rubricerade motion till landstingsdirektören för synpunkter.

Förslag till beslut

Landstingsstyrelsen föreslås besluta

att yttra sig över motionen i enlighet med detta tjänsteutlåtande.

Bakgrund

Motionären anför bland annat att en fungerande frihandel enligt WTO:s regler är det mest effektiva sättet att sprida välstånd. Motionären anför också att all handel inte sker i enlighet med de internationella konventionerna om mänskliga rättigheter och grundläggande arbetsrätt. Offentliga sektorn är en stor köpare av varor och tjänster. Dessa köp kan, enligt motionären, styras till att inte bara gagna den egna kärnverksamheten, utan kan också användas för att premiera olika önskvärda beteenden på marknaden. Förslaget i motionen innebär att ett generellt krav på leverantörer att vara certifierade enligt ISO9000 skall ställas i alla upphandlingar inom Stockholms läns landsting (SLL). SLL får därigenom möjlighet att utföra granskning av sina leverantörer och, även efter deras medgivande, underleverantörer till dem. På detta sätt kan missförhållanden upptäckas, offentliggöras och åtgärdas.

Förvaltningens synpunkter

Krav på kvalitetssystem kan ställas under förutsättning att det är relevant i den enskilda upphandlingen. Samtliga krav som ställs i en upphandling skall vara utformade så att de väsentliga gemenskapsrättsliga principerna inte kränks, de skall t ex vara proportionerliga, icke-diskriminerande, likabehandlande, präglas av öppenhet och transparans samt vara kopplade till föremålet för upphandlingen. Det innebär att i vissa upphandlingar kan krav på kvalitetssystem ställas och i andra inte. Ett krav får vidare inte innebära

att endast ett visst kvalitetssystem godtas. Ett generellt krav på att upphandlade leverantörer till SLL skall vara certifierade enligt ISO9000 är således ej förenligt med Lagen om offentlig upphandling (LOU). En granskning och uppföljning av upphandlade leverantörer och deras underleverantörer, i enlighet med motionens intentioner, kan ske under förutsättning att det finns specificerat i särskilda kontraktsvillkor i avtalet.

Motionären framhåller att krav på mänskliga rättigheter i arbetslivet enligt ILO:s grundläggande konventioner ska främjas. Då enhetligt vokabulär saknas för denna typ av krav kallar vi det nedan för ”krav på socialt ansvar”.

Krav på socialt ansvar inom offentlig upphandling kan ställas under förutsättning att de gemenskapsrättsliga principerna följs. Enligt Nämnden för offentlig upphandling (NOU) är det möjligt att ställa krav i offentlig upphandling på att brott mot mänskliga rättigheter eller krav på allmänt stötande beteende inte förekommer.¹ Frågan är emellertid inte prövad rättsligt, vilket innebär att det är oklart under exakt vilka förutsättning sådana krav är tillåtna. Andra offentliga upphandlingsenheter har börjat ställa krav på samhällsansvar i sina upphandlingar, exempelvis Försvarets Materielverk.

Det är tillåtet att kräva att produkt/tjänst är producerad i enlighet med ursprungslandets lag. De flesta av världens länder har ratificerat de grundläggande ILO konventionerna och flera länder har implementerat kraven i sin nationella lagstiftning. Det är därmed möjligt att ställa krav på att produktionen av upphandlad produkt/tjänst, följer bestämmelserna i ILO:s grundläggande konventioner och/eller att tillverkningslandets gällande arbetsskyddslagstiftning efterlevs. Det är inte förenligt med LOU att ange att produkter/tjänster med ursprung eller bearbetning i visst land är de enda som kan komma ifråga för kontrakt eller att sådana har företräde vid en kontraktstilldelning som omfattas av LOU.

Krav i upphandlingar skall vara proportionella i förhållande till det som upphandlas. Det innebär att krav på socialt ansvar inte kan ställas i samtliga upphandlingar utan en bedömning måste ske i varje upphandling. Hänsyn måste tas till *var* produktionen sker och därmed hur stor risken är att ILO konventionen åsidosätts.

Stockholms läns landsting har under många år ställt krav på att inget barnarbete får ske i samband med produktion av t ex kirurgiska instrument. Som bevis för att kravet är uppfyllt har intyg begärts från leverantörerna. Det har emellertid aldrig kontrollerats om kravet verkligen är uppfyllt. Skriverier i media har ibland antytt att så inte är fallet.

¹ NOU info juni 2006 s.14

Vid en eventuell granskning av en leverantörs uppfyllande av ställda sociala krav har landstinget inga sådana egna resurser. Det finns emellertid ett antal möjliga parter att samarbeta med, till exempel Röda korset, Unicef, Faire Trade, Global Standards och privata företag som exempelvis IKEA, H&M m.fl.

För att på ett bättre sätt kunna behandla samtliga leverantörer på ett likvärdigt sätt kan landstingsstyrelsens förvaltning ges i uppdrag att hitta lämpliga samarbetspartner för granskning av berörda leverantörer.

Sören Olofsson